

Виходить у Львові
щодня (крім неділі і
гр. кат. св'ят) о 5-ій
годині по полудні.

Редакція і
Адміністрація: уляця
Чарнецького ч. 12.

Письма приймають ся
лишь франковаві.

Рукописи
звертають ся лишь на
окреме жадане і за зло-
женням оплати поштової.

Рекламациі
визначені вільні від
оплати поштової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Газети Львівської“.

Паредплата
у Львові в агенції
дзєвників пасаж Гаве-
мана ч. 9 і в ц. к. Ста-
роствах на провінції:
на цілий рік К 4-80
на пів року „ 2-40
на чверть року „ 1-20
місячно . . . „ —40
Поодинокє число 2 с.
З поштовою пере-
силкою:
на цілий рік К 10-80
на пів року „ 5-40
на чверть року „ 2-70
місячно . . . „ —90
Поодинокє число 6 с.

З Ради державної.

Дальша дискусія над реформою виборчою.

На засіданню палати послів вела ся дальша дискусія над реформою виборчою. Промавляв пос. Шустерзіч (Словінець). Бєсїдник полєміаував з противниками реформи виборчої і сказав, що закид неконсеквенції, роблений президентови кабінету, єсть лиш доказом, що бар. Гавч єсть великим мужем державним. Само поведєне противників реформи виборчої єсть доказом єї конєчности, бо ніякий з них не посьмів боронити тепєрішного права виборчого. Бєсїдник розбирив підтак подрїбно предлогу правительства і дійшов до висновку, що она дає дійстно рівне право виборче і ддятого зі становища демократичного треба єї радо повитати. Під взглядом народним проєкт не приносить рівности а творить нові привилєї, котрі під ніяким услївом не можна стерпіти. Коли вєї партії замєсть ключа пієля країв коронних згодять ся на розділ мандатів відповідно до числа населєня, то полудневї Славяни згодять ся на то радо, хоч стратили би на тїм якєсь число мандатів, бо за то узискали би компензату в ослаблєню своїх народних противників а в скріплєню інших Славян. Союз

полудневих Славян буде безусловно домагати ся збільшеня числа галицьких мандатів. Наконєць заявив бєсїдник іменем своєї партії, що она готова до заклєчення компромїєу з Італіяцями, скоро они не поставлять услівїя неможливих до принятя.

О вилучєне Галичини.

Опієля промавляв пос. Шалк і заявив, що Німці мусять зі взглядів національних борювати проєкт правительства, бо він не має нічого иншого на ціли, як лиш установлєне славянськєї бїльшости в парламентї. В однім однак случаяю можна би реформу виборчу прийати а то, коли би рівночасно перевєдено вилучєне Галичини. Тодї удержалась би в парламентї бїльшїєть німєцка а ціла структура німєцких країв дїдичних була би відроджена. Бєсїдник відєсликує ся до вєїх Німців, щоби сполучили ся під кличєм борби о вилучєне Галичини.

Заява руского клубу.

Пос. Романчук аложив іменем руского клубу слїдуєчу заяву: Русини витають з вдоволенєм вєнесєну предлогу, однак видять в нїй лиш етап на дорозї до заведєня дійстно загального, рівного, виключаєчого вєяку майоризацію права виборчого. Розділ мандатів повинен

бути доконаний не на основї земельних лиш народних округів виборчих. Коли вже предлога безправно побїч числа голєв увзглядняє також силу податкову, то в ніякім окрузї виборчїм, в ніякім краю, і у ніякого народу не повинно число голєв, припадаєчо на один мандат, вносити два рази тїлько, що у другого народу. Що до Галичини, то край сєй покривдженє просто непропорционально а посеред границь краю покривдженє передовєм Русинів через то, що явно взято в опїку Поляків; доказує то подїл на округи виборчі і проєкт пропорциональної системи виборчої. Русини домагають ся ддятого рішучо збільшеня числа мандатів з Галичини о 9, припусєкаючи, що тих 9 мандатів буде їм придїлєних. На вєякий случай мусять бути заведєна рівнїєть вєїх округів виборчих в Галичинї вєхідній і Галичинї захїдній під взглядом числа голєв. Пропорциональна система виборча мусять бути замкнєна в тих округах, в котрих меншости народні вноєсять бодай одну третину числа житєлів.

Також і на Буковинї покривдженє Русинів; приймають они ключ розділу мандатів доти, доки число мандатів ддя Буковини не буде збільшенє, в противнім случаяю домагають ся ддя себе пятого мандату, який їм належить ся. Що до числа мандатів взагалї мусять Русини уважати за великє покривдженє і пони-

16)

На Кавказї.

Пієля дра Вірта, дра Райна і др.
зладив К. Вербенко.

(Дальше).

На Кавказї нинї Парзів зовєім вже нема а в Перзї живє їх ще окодо 8000, голєвно коло мієт Кермана і Єзду. Перзи, ієповідники магометанськєї віри, уважають Парзів за нечистих, називають їх „Гєбер“ і ненавидять їх дуже, обмежають о скїлько можна їх права і особисту свободу, бо не позваляють їм навіть їздити верхом та приписують їм, як они мають убирати ся. В Індїї люблять і поважають Парзів задля їх великої інтелїгенції і честного житя.

Але навіть і на Каспїйскїм морї добувають ся газї з під води. Коли виїхати в ночи цароходом з Баку в північїм напрямї, в ту сторону як до острова Паргєль, то по якої пів години їзди видко понад водою якєсь червонанє свїтло. Коли підїхати бїльше, то видко виразно, як верх води блимає полумїнь і при легкім вітрі перєсуває ся з місця на місце. Той огонь на морї не можна вже хїба назвати „вїчний“, бо скоро море лиш трохи розбурханє, то фидї гасєть єго. Але коли море спокїйне, що в лїтї буває досєть часто, то люди з Баку роблять собі тим розривку, що підчас місячної ночи випливають лодками на то місце, де добувають ся бензиновї газї і запалюють їх за

помочию горїючих шмат. Судно пливе тодї по через огненне море, а газї горять тодї инодї й цілими місяцями, розумїє ся, що лиш доти, доки море спокїйне.

Позаяк вєсюди, де із землі добувають ся горїючі газї, знаходить ся також в многих місцях і нафтова рєпа, то ієстория нафти вєже ся тїєсно в ієсторїєю тих газів і сягає так далеко, як і згадка про ті газї. Славний італїанський подорожник Марко Польє (родом з Венеції), що в роках 1271 до 1295 їздив по Азїї і був також в Баку, розповїдає, що там добуває ся із землі дуже обильно якийсь олій, котрий неспридатний на поживу, але дуже добрий до налєня і мащєля ним паршивих верблюдів; єго розвозять верблюдами по цілїм краю а навіть вєсилають аж до Багдаду. Він згадує також, що з якогєсь природного жєрєла вибухала нафта в такїй масї, що за одну годїну можна було наповнити нею 100 кораблів. Коли відтак нафта перєстала вибухати, добували єї в той спосїб, що копали ями і набирали нафту, яка там приабирала ся, в бордюги та розвозили верблюдами по краю.

Аж до початку минувшого столїтя були вєї жєрєла нафтовї власностїю хана в Баку, котрий побирив з них доходи. Жєрєл тих було тодї 25, а нафту з них добувано давним спосєбом: або черпано в бордюги або мочєно в нїй шматї, а відтак викручувано. Так зібрану нафту уживано або до освїтлюваня або на смаровило. Викопана з нафтою або намочєна в нїй земля служила за топливо. Коли же Росїя забрала остатєчно ханат, перєняло роснїєскє правительствє (1820 р.) вєї нафтовї поля

на власнїєть держави і по частї само їх ужиткувало, по частї відпусєало в аренду. В тїм часї вичерпувано тут річно окодо 250.000 пудів (пуд по 16·38 кїльєгр.) нафти, голєвно в Балаханах. В 1859 р. заведєно тут першу рафїнерїю нафти, а вопит за чистою нафтою став вєже був так великий, що тодїшній голєвний арендатор Мірзєєв взяв ся був добувати нафту на американськїй спосїб: кавав вертїти дїри в землі. Продукция нафти підєкочила тодї так дуже, що добувано річно звиш півтора мїлієона пудів.

Так було аж до кїнця 1872 р. З початком слїдуєчого року скасувало правительствє арендову систему і розпрєдало нафтовї грунти а побирало ще лиш акцизу від добутої нафти, але остатєчно в 1877 р. знесєло й акцизу. В тїм часї знаїшов ся був великий богач роснїєскїй Кокорєв, котрий закупив величєзні грунти нафтовї, а за радою славного хєміка Юстєуса Лїбїга постановив був використати земний газ. Він побудував свою рафїнерїю коло свїятинї Зороастра в Сураханах, єспровадив тут газї, які добували ся із землі, зелїзними рурами під кїтли в рафїнерїї і так мав топливо, котрє єго нічого не коштувало. Але він перєчислєв ся. Газ уживаний до огрїваня кїтлів показав ся без вартости. Фабрика положєна 17 верєст далеко від моря пє мала води а при рафїнованю нафти лишала ся така маса останків, знаменитих на топливо, що не знати було, шо з ними робити. До того ще й довїз сирєї нафти і вивїз чистої коштували так богато, що пожирали вєєь дохїд. Вїчні огнї яко матерїял на топливо зруїновали Кокорєва а єго фабрика перєй-

жене, коли иньшим народам на 45 до 66.000 голів признано один мандат а Русинам аж на 109.000. Під взглядом технічним домагають ся Русини утворення трибуналу виборчого; заявляють ся против злучування регуляміну з реформою, остерігають рішучо перед лученем реформи зі справою розширення автономії і влученя Галичини, тим більше, що то значило би видати Русинів самоволи пануючої в Галичині партії і мусіло би викликати як найзавзятіші народні і суспільні борби. За то суть Русини за повною загальною автономією народною. Бесідник просить Коло польське, котре не єсть представителем цілого краю, навіть не цілого народу польського, щоби своїх заходів що до приділення Русинам мандатів не задокументувало так лихо, як в 1897 р. а палата послів нехай то, що говорять репрезентанти Коло польського, почислить на его власний рахунок“.

Слідуючий бесідник Скаля доказував, що несправедливість австрійського правительства нігде доси не проявила ся так ярко, як в предлозі правительства о реформі виборчій. Просто ветид, що Німці жадають законного забезпеченя стану посіданя. Бесідник вказував на високий культурний стан чеського народу, котрий може жадати для себе таких самих привилеїв, яких домагають ся Німці. Критикуючи поділ округів виборчих на Мораві, старав ся пос. Скаля доказувати, що переведено его несправедливо на некористь Чехів і жадав усуненя тої несправедливости. Від часу заведеня конституції в Австрії парламент не стояв ніколи перед так важною задачею, як нині. Наконєць заявив ся бесідник за реформою виборчою.

Пос. Гавайс промавляв за реформою

шла опісля на власність нафтового товариства в Баку, котре також не мало з неї великих зясків, хоч добре єї вело.

Найважнішу хибу в тодішнім нафтовім промислі в Баку пізнав і зрозумів перший Людвик Нобель, шведський механік, брат Альфреда Нобеля, того, що винайшов динаміт, а що то був незвичайно епергічний і підприємчивий чоловік, то знайшов зараз способи, якими можна би було усунути всі хиби і перешкоди. Він зміркував зараз, що само вироблюване дешевої нафти то річ малої ваги, бо сирого матеріялу єсть подостатком і єго можна дуже дешево дістати. Найважніша річ була в тім, щоби можна було як сам сирій матеріял так і готову нафту як найдешевше і найдогідніше перевозити. Давніше довожено сирю нафту бочками з Балаханів до рафінерій в Чорнім Городку; звідси вивожено чисту нафту в бочках на переких лодях аж до Волен, де бочки переносено на російські судна і везено дальше горі рікою. Сей перевіз був дуже недогідний і дорогий.

Все то змінило ся, коли Людвик Нобель забрав ся до діла. Він оснував в 1875 р. „Товариство для добування нафти братів Нобель“ з капіталом 3 мільони рублів. В Балаханах, де вже було 200 виверчених жерел, мало се товариство 57 власних і побудовало коло них величезні резервоари на роцу. Від тих резервоарів пущено довгі залізні рури 12 верст далеко аж до рафінерій в Чорнім Городку і так кошти першого перевозу зараз зменшили ся, бо ропа лила сама в такій скількості, якої було потреба. Само верчене також не було дороге, бо тут можна було лекше вертіти, як приміром у нас в Галичині або й в Америці. В глибині 300 до 500 стіп добувала ся звичайно нафта. Найглубше виверчене жерело нафти братів Нобель сягало 825 стіп в глибину. Скоро проверчено тоту верстуву вапняка, що вкриває роподайну верстуву, добували ся зараз гази зі страшенним шумом і свистом, а то був знак, щоби прилади до верчення як найскорше витягати. Бувало нераз так, що вже не було часу витягнути ті прилади, а тоді ве-

вборчою на основі фахової організації, як також за плюральною системою і примусом голосованя. Наконєць запротестував против упривілейованя міст.

Опісля говорив пос. Ферлянич і доказував, що проект правительства не зробив ніякому з народів такої несправедливости як Словінцям в Каринтії. Оли тому й обурені та волять скорше зречи ся загального голосованя, як бути в так нечуваний спосіб виданими ворогам свого народу. Бесідник жалувал ся на несправедливий поділ округів в Каринтії а іменно на то, що в ній в противности до инших країв не заведено курії міської, через що правительство хотіло очевидно прислужити ся клерикалам. Обговорюючи закон о стереженю свободи виборів, жалувал ся пос. Ферлянич, що в Каринтії святищенники надуживають амвони до цілій агітаційних, а на доказ того наводив послідне пастирське посланіє єпископа в Люблянї, котрий виступив против словінських ліберальних кандидатів. Палата віддала би велику прислугу всім, коли би зробила клерикальну агітацію неможливою.

На тім перервано дискусію і закрито засіданє.

Вісти політичні.

Справа парламентарні. — З Угорщини. — Подя в Росію.

Сего тиждня закінчить ся в палаті послів дискусія над реформою виборчою а ві второк дня 27 с. м. відбуде ся вибір до комісії ви-

личезна сила газів викидала їх сама страшенно високо в гору. В слід за тим вилітало з проверченої діри каміне аж на 200 до 250 метрів високо. По тім добувал ся пісок змішаний потрохи з ропою а наконєць бухала і сама ропа. Здав ся, що в тій глибині, де знаходять ся ропа, суть якісь великі розколини або печери в скалах, переповнені дуже сильно стисненими газами, бо скоро їх проверчено, гази добували ся зі страшенним гуком мов би від грому а випана високо в гору ропа розливалася відтак довкола. Люди мусіли чим скорше далеко втікати, щоби їх нафта не залила. Величезними струями спливала опісля ропа в долини коло жерела і творила тут цілі озера, з котрих відтак тягнули єї смокавками (помпами) до резервоарів.

Яка маса ропи добувала ся з тих жерел, можна зміркувати хоч би лиш із слідуючих кількох примірів. Товариство „Халіф“ довертіло ся було в 1873 р. до жерела, з котрого ропа бухала 12 метрів високо, а що єї не можна було зловити, то она по найбільшій часті розлила ся по пісках. В 1883 р. вивертло було одно американське товариство жерело назване „Дружба“, з котрого нафта бухала аж до 120 метрів високо а бухнула так несподівано і з такою страшенною силою, що не було способу ані жерело заткати ані роцу довтіти. Що дня розливало ся більше як 8 мільонів кілограмів ропи і так вицпльвала она через 35 днів та позаливала і понищала все далеко довкола. Властители того жерела мусіли відтак платити відшкодованє сусідам і то їх зруйнувало. В літі того самого року вивертли були братя Нобель жерело ч. 9, котре в перших тижднях давало що дня по 375.000 пудів або 6,500.000 кілограмів ропи, а хоч опісля скількість випливаючої ропи ставала з кожним днем менша, то все-таки дало оно до п'ять місяців більше нафти, як через цілий той рік минуло ся в цілій Австро-Угорщині.

(Дальше буде).

борчої. Як зачувати, послідне засіданє палати послів перед Великодними святами відбуде ся дня 4 цвітня. Всенімці і партія Шенерера розлучені тим, що їм не признано окремого члена до комісії виборчої, лиш злучено з „дикими“ і заповіли вчера устами Шенерера, що не допустять до реформи виборчої, скоро жаданя Німців не будуть сповнені а по сій заяві вийшли з салі.

В Буданешті припускають загально, що вчерашна авдиєнція угорського президента міністрів бар. Феєрваріго стоїть в звязи з виборами і з якимєсь непорозумінем, яке мало настати в кабінеті в наслідок того, що двох міністрів домагає ся конче розписаня виборів до парламенту в часі приписанім конетитуцією.

„Правительств. Вестник“ оголосив царский указ до міністра війни, установляющий відбуване служби військової в сухопутній армії для піхоти і артилерії на 3 роки, для инших родів оружя на 4 роки. Резерву ділить указ на дві класи: перша класа має служити для доповненя лінійної армії, друга для доповненя другої лінії.

Ограбленє банку в Москві в білий день наробило великої сензації в цілім світі. Як показує ся, були то революціонери, котрі напали на банк. „Нов. Время“ доносить іменно, що якісь молоді люди з інтелігенції виваши до банку, заявили урядникам, що приходять з припорученя революційного комітету і що в случая хочби найменшого опорю кинуть бомби, котрі мають при собі. Застранивши урядників, взяли ся они зовсім холоднокровно випорожнювати каси. Виходячи з банку лишили на столі три бомби. Знятоки розслідили ті бомби і орєкли, що наслідки вибуху могли бути страшні. Після инших вістей річ так мала ся: Около пятої години по полудни, коли директори і часть урядників та возьні були у відділі касовім, увійшло двох якихєсь молодих людей в шапках і пальтотах, та стали ходити по салі. Їх завізанно, щоби вийшли а коли они не хотіли того зробити, приступив до них цивільний агєнт поліційний і хотів їх арештовати. Нараз на даний знак увійшло головними і бічними дверми двацять молодих людей узброєних в револьвери і пістолети, а декогрі мали бомби висячі на дротах причіплених до гузиків. Они розбрóли поліціантів, поперетпали дроти від телефонів, а поклавши на столі бомбу з запаленім льонтом, загрозили урядникам, що висадять цілий банк у воздух, скоро хтось зважить ся ставити опір. Відтак заявили директорови, що приходять від революційного комітету по гроші на революційні цілі і поотвиравши витрихами залізні каси, забрали з них 5200 рублів золотом і 876.000 рублів банкнотами. Опісля зажадали від возьних шнурків і паперу, поробили малі пачки, поділили їх між себе і загрозили урядникам, що згинуть, скоро хтось з них перед 15 минутами заалярмує поліцію, вийшли з банку. Аж по хвили один з возьних вибіг на улицю і дав знати. Зробило ся абіговиско, але за напастниками вже й слід був пронав.

НОВИНКИ.

Львів, дня 22-го марта 1906.

— **С. Е. п. Намістник** гр. Андрей Потоцкий виїхав передвчєра вечером з Відня з поворотом до краю і задержав ся вчера в Кракові.

Г о л о в н а
Агенция дневників і оголошень
у Львові

Пасаж Гавсмана число 9.
приймає
пренумерату на всі дневники
краєві і заграничні
по цінах оригінальних.

5 корон і більше
денного зарібку 5 корон.

Товариство машин трикотавих до роботи домашньої пошукує осіб так мужчин як і жевцин до робіт трикотів на вашій машині. Проста і скоро робота домова черев цілий рік. Наука приготовляюча непотрібна. Віддалене не має впливу. Роботи продаємо.

Товариство машин трикотавих до роботи домашньої
ТОС. Г. ВІТТІК і Сп. Прага, Петерсгап 7. I.—469.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

БІЛЕТИ ІЗДИ

на всі зелізниці
краєві і заграничні
продає

Агенция зелізниць держ. Ст.
Соколовського,
Львів, Пасаж Гавсмана ч. 9.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Г о л о в н а а г е н ц и я д н е в н и к і в

С Т. С О К О Л О В С К О Г О

у Львові, пасаж Гавсмана ч. 9,

принймає пренумерату і оголошення до всіх дневників краєвих і заграничних.

До „Народної Часописи“ і „Газети Львівської“ може приймати оголошення виключно лиш ся агенция.